R

Ra, Raxa *» Rha*

Zemepisný názov: Rax – pohorie v Rakúsku

raba, rabo

sluha slovanských kňazov, väčšinou vybratý zo zajatcov

raba, roba = nevoľnica, otrokyňa, obecná slúžka

Zemepisný názov: Rába – rieka v Poľsku, Maďarsku aj Rakúsku

rabolin *» ravioľa, poveternica*

rabola, nočná víla, zimná víla, saňa

Racija (rus.) *Sofia*

Rada (rus.) *Jurata, Raduna*

Radorada

Zemepisný názov: Radoszyn – obec v Poľsku

radamáš, radáš

obeta predávajúcich obchodníkov Rodovi, ktorú darujú najčastejšie prvému kupcovi, niečo na dôvažok (dobavok, rus. popolonok, poľ.radzisz) ;

P. Stránsky: Resp. Bohemia (1634) ho uvádza ako podzemné božstvo Radamas; prebratý z gréc. mytológie, kde radamanš (Rhadamanthus) je zákonník (sudca) v podzemí

Radegast

Radhošť, Radigoš, Radogoš, Riedegast, Redigast, Ridegost, Radigost, Radigast, Redigosť, Radogost, Radogast, Rodogošč, Radgoszcz, Radigast, Radegaste, Rodegast, Radegost, Radhorst, Radun, poľ. aj Božebóg

syn *Kovovladov,* je vládcom (duchom) cti a sily národa, plodnosti, úrody a pohostinnosti, u západoslovanských kmeňov vládcom obchodu, navigácie a obrannej vojny. Dal ľuďom zákon o manželských normách, manželskej vernosti, úcte k starobe a vojenskej odvahe. Balti ho majú ako najvyššie božstvo slnka a plodnosti.

Niektorí autori ho stotožňujú so *Svarogom*. Posvätné zviera Radegasta je kôň. Jeho symbolickým predmetom je trojorech a v čase hostiny mitovnica (škopok).

Na jeho počesť sa robila radostná hostina po ukončení zberu úrody- radohostina (srb. gostba, rus. radogošč)- po jesennej rovnodennosti, okolo 27. septembra, takže býva stotožňovaný s jesenným *Svantovítom.* Niekde sa oslava robila 19. októbra.

Dom, v ktorom sa konala hostina, sa nazýval hostinec (gospoda, hospoda).

Zobrazoval sa so sokolom na hlave, niekedy aj v maske leva. Mal svätyňu v obodritskej Retre na hrade Riedigost, u kmeňa polabských Retarov v Meklenbursku. Na Morave sídli pod Radhošťom, cestu k nemu do podzemia za riekou stráži pes a kohút. Je ochrancom pohoria Beskydy.

rod-ghost = kyjak ducha

V novodobých dielach vlastní meč s názvom **Krutomor**, ktorý požiera duše nepriateľov.

Radegast navštevoval ľudí v ich domoch, z toho porekadlo : Hosť (gost) do domu, boh do domu.

Kozmologicky je to stelesnený zverokruh leva (*Vyšeň*) a nesprávne porovnávaný s hindským bohom *Višňu.*

Ako božstvo hojnosti sa nazýva *Skalsa (Kurka).* Jeho negatívnym princípom je *Razvodnik (Zirnitra).*

Podľa poľského novopohanstva jeho deťmi sú **Boda** *» Podaga* a **Wara** *» Korgoruša*.

Jeho ženský princíp sa nazýva **Radogosta (**Radogódza**).**

v r. 388 bol Radagais vodcom Húnov, zvaný tiež Asgast ako pozemský Radegast, zakladateľ rodov Asov a Jarov.

v r. 585 až 597 – Ardegast (a-Radegast), kráľ naddunajských slovanských kmeňov, zvaný tiež Argast aj Ark

Zemepisné názvy: Radhošť obec a hora na Morave, Radegast – obce v Rakúsku, Halíči a v Sasku, Radogoszcz obec v Poľsku, Radogost – vrch v Poľsku, Radogošč – obec v Rusku

» Rod

Radobud

vodník rieky Radbuza v Čechách, jeho matka sa volala Radbuza a dcéra Běla

Zemepisný názov: Radobuďa – rieka v Srbsku

Radomyšl

Rad, Radomischl

údajné božstvo veselých myšlienok, avšak je to iba obec v Čechách a Poľsku

Radoroda *» starešnica*

poľ. Radoradą

Radosť *» Litva*

radostník, radovanec

mrváň, madrdáň, boží dar, rus. karavaj, korovaj, ukraj. verč

svadobný koláč alebo obetný sviatočný koláč. Bol taký veľký, že keď sa postavil na hranu, človeka za nim stojaceho zakryl. Ešte v 19.stor. sa piekol v Turčianskej stolici. Povrch radostníka sa zdobil kvetmi, šperkami a ornamentami z cesta. Pri obradoch sa rozkrájal na toľko dielov, koľko bolo prítomných.

Na Ukrajine sa pečie svadobný koláč s otvorom v strede a nazýva sa diveň, svadobný chlieb určený pre mladomanželov sa nazýva ležeň.

Radouš *» Rod*
Zemepisný názov: Radouš – obec v Čechác

Radouš ušatý, Raden, Roden

strašidlo na hrade Radyně v Čechách, duša majiteľa hradu, ktorého zabil blesk

radovanie – oslava božstva *Rod*

Radovnica *» Veľká Noc*
Zemepisný názov: Radovnica – obec v Srbsku

Raduga
Rajduga, Rodoka

(egypt. ra = slnko), slovo duga je od starosl. slov dugati, dagati, čo znamená svietiť, žiariť

Raduga je zrejme stelesnený zodiak Váhy, vtedy je na nočnej oblohe Mliečna cesta v oblúku ako dúha, z čoho vyplýva pomenovanie rajská dúha : Raj - duga.

Ako stelesnené božstvo mala s *Kryšňom* dcéru *Urjanu.*

Je zamieňaná s *Radunou.*

Zemepisný názov: Raduga – obec v Rusku a Bielorusku.

Raduna

Rada, Radica, Veselka, pijanka, pitara, Smok, poľs. Ratęga, Tęcza, Tucza, Tęga, Tuga,(S)Tuga, Denga, Długa, Daugawa, Tuka, Tuła litov. Linxmine, vaivorykštė

pomenovanie je odvodené od slov „ radosť, veselosť“, keďže sa zjavuje po daždi prinášajúcom úrodu, je symbolom hojnosti a dobrej úrody.

Stelesnená dúha, pani farieb svetla, dieťa Slnka (Heliho) a *Podagy*, podľa ruských zdrojov dieťa Chrsa (Dažboga) a Zory. Vládkyňa roľníčenia a úrody, nazývajú ju aj **Veselka**. Niekde ju stotožňujú s *Divou*, u iných slovanských národov sa nazýva *pijanka (pitara)*, v mužskom rode *Smok (smokoš –mokoš?)*. Verilo sa, že dúha pije vodu z riek a jazier, aby naplnila oblaky. Niekedy ju možno vidieť v noci, ako sa suší zavesená na oji Veľkého Voza. Od slova dúha, duža je odvodené dužina t.j. niečo vodnaté. Na dúhu sa nesmie ukazovať prstom, lebo môže zaň človeka vytiahnuť k sebe a utopiť *» planétnici.*

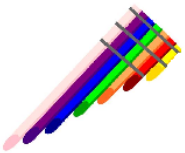

Jej symbol sa nazýva **radinec** a používa sa ako ochranný symbol pre deti. Jej symbolickým predmetom je sedemfarebná panova flauta. Jej živočíchom je svetluška - svätojánska muška *(Lampyris noctiluca).*

Dúha je mostom pre duše mŕtvych, po ktorom vystupujú do neba – nebeskej vane (*Valhaly*). Preto je nebezpečné ísť na miesto, kde sa dúha dotýka zeme. Dúha bola považovaná za luk Perúna, z ktorého vypúšťa hromové strely. Na mieste, kde dúha pije vodu, necháva čašu (hubu čiašku?). Na Balkáne je presvedčenie, že koho sa dotkne dúha, zmení sa mu pohlavie. Dúhová skala je sľuda. Litovci dúhu nazývajú „ opasok laumy“ (*» lauma)*, aj „babin opasok“. Básnicky sa nazýva hadia pani farieb svetla, matka siedmich duchov farieb.

Slovné spojenie“ aby ťa dúha vcucla“ = aby ťa ďaleko odnieslo

V niektorých oblastiach nazývajú *Radegasta* menom **Radun (**Radon)**,** keďže ho považujú za syna Raduny a Kovovlada.

Zemepisný názov: Radunie – obec v Srbsku, Radunia – obec v Poľsku, Raduň – obec v Česku,

radunice

radulnica, radonica, radošnica, radošno, radunec, radožnoe, radostnoe

sviatky na počesť Raduny, 25.júla, *juliáles,* prekryté cirkevným *Jakubom* a u pravoslávnych letným sviatkom sv. Anny. Na Ukrajine a v Rusku sa nazýva aj Biela nedeľa (Vília nedeľa) radunicou *» Veľká noc*.

Pôvodne sa svätila radunica ako jarná *Zadušnica* na veľkonočné dni : štvrtok, piatok, sobota sa tiež nazývali pieta, pomniky, radunica (navi, pravi, javi). Z toho je príslovie : Na Radunicu ráno orú, cez deň plačú, večer skáču.
V Bielorusku oslavujú radunicu druhý utorok po Veľkej noci. Podľa slnečného kalendára pripadá na 8. máj – Deň matiek. V niektorých oblastiach sa oslavuje 9. mája ako Deň Európy.

Radunicou sa nazývajú aj jarné *Dziady,* jarný *Babský sviatok.*

Smútočný spomienkový akt sa nazýva *tryzna,* podľa toho radunicu nazývajú aj **tryznica.**

Zemepisný názov: Radunice – obec Bosne a Hercegovine

Radžunica *» Rožanica*

Rafli (rus.) stará astrologická kniha

Ragana, Ragaina (litov.) *Nyja,*

litovs. ragas = roh, lotyš. raganu = vedma

všeobecný názov pre všetky lesné bytosti, ku ktorým patria ochrancovia lesa, hmyzu, lesných zvierat, lesných plodov ale aj škodcovia domácich zvierat, pestovaných rastlín a ľudí, na ktorých posielajú choroby, ale znamená to aj *vedma* (čarodejka bývajúca v lese).

Vedma Ragana sa nepotopí, ani nezhorí v ohni. V niektorých oblastiach nazývajú diabla kráľ Ragan. Ragany sú stotožňované s bosorkami, ktoré sa schádzajú na *sabaty.*

Raggenna je vo fínskej mytológii duchovná bytosť strážiaca domáce zvieratá.

Ragučov sviatok (litov. Ragučio švente) je pôvodné pomenovanie *fašiangov.*

Ragučov kameň

Ragutis, Rūgutis, Ruggutis, Ruguczis, Raugupatis

Ragutiene (Ragutiene Pati, Ragutenapati, Raguta, Rauga māte)

Raugžemépatis, Raugų Žemėpatis, Raugo Žemėpatis, Rauguzemapati, Rauguzenapat

Kvasir alebo *Zemboh.*

Ich symbolom bol roh hojnosti, ponúkal sa im prvý pohár z každého kvaseného nápoja.

Zemepisný názov: Ragučiai – obec Litve

Rach *» rároh*

v nesprávnom prepise z azbuky do latinky Pax

rachmani

rohmani, rum. blajini zo slovanského blažený

potomkovia rusaliek obývajúci neznáme ostrovy Blahoslavených, na kraji sveta, kde je večná jar, teplo a svetlo a žijú si tam bezstarostne. Pochádzajú odtiaľ voňavé muškátové orechy a magnetit, takže sú to zrejme Indonézske ostrovy.

Predpokladá sa, že pomenovanie je odvodené od slova brahmani (hinduisti).

Zemepisný názov: Rachmaňki – obec v Bielorusku, Rochmaniv – obec na Ukrajine

Rachmanský deň *» Prono.*

Rachmantevič *» Rin*

raj

(gr. elysium, franc. paradis, angl. eden) (sanskrt. raj = kráľ), litov. rojus, dausos

podsvetie pre blažených, spravodlivých *» nebo*. V nebeskom raji sú sadenice nových buditeľov. V semitskej mytológii záhrada, kde žili prví ľudia v blaženosti a bez práce až do svojho pádu.

Slovanský raj sa nazýva *Irija*.

Zemepisné názvy: pohorie Slovenský Raj, mesto Rajec, rieka Rajčianka, stratený Slovenský raj je Turiec, Rajka – obec v Maďarsku

rajské jablko - rajčina, paradajka *(Solanum lycopersicum)*

Rak, Rak-Bolchovec (rus.) *Korab*

Raklij, Iraklij odvodené od gréckeho mena Heraclius

Zemepisný názov: mesto Bolchovec v Rusku.

rákosníček, rákosník

bukavec, bukavac, rus. očeretjanyk (očeret = trstina), birjuk, bukalo, burčun, vodný býk

duch trstinových a rákosových porastov, šarín, šachorín, rákosia; šesťnohé monštrum pokryté slizkou pokožkou s veľkou hubou, dlhým chvostom a obrovským parožím, ktoré sa opakovane ohýba a krúti.

Duch rákosník vychádza v noci z vody, hlasito bučí, straší deti, skáče na ľudí a škrtí ich,

je obdobný duchovi blatných miest *» blatník*.

Rakleja *» Regla*

rákoš

(maď. = kopa, hŕba, hromada, kŕdeľ)
zhromaždenie bosoriek, prenesene snem, valná hromada. Názov je odvodený od usporadúvania Snemu uhorskej šľachty pri rieke Rákos. Rákoš je aj vrch na Šariši nad obcou Záhradné, tam sa schádzajú tiež bosorky. Ďalej mávajú bosorky stretnutia v obci Lisková pri Ružomberku, na Luciu sa schádzajú na vrchu Šiance (Čertovo kolo) v Turci, na Babej Hore, zvlášť obľúbené miesto boli temená Tokajských vrchov. V Slovinsku to bolo na horách Grintovec, Rogaška Gora, Klek, Slivnica.

Rampušák

ochranca Orlických hôr, pomenovaný roku 1962 Jiřím Dvořákem, redaktorom Čs. rozhlasu a časopisu Turista. Jeho meno je pravdepodobne odvodené od obce Rampuše.

Je zodpovedný za počasie, je ochrancom športovcov a Horskej služby, vládne nad horami v zime. Na leto odovzdáva vládu *Kačenke Orlickej*.

Rangelovská zadušnica *» jazda kráľov*

Rannica *» Zornica*

Ranovít, Rinivít *» Jutrobog*

Ranovstaj

slncový kôň ťahajúci slnečný Svarogov voz

rarach

rarášok, rarášik, rarai, rarášek, rarošek, radášek, rogájšek, *diblík*, dyblik, diablik domový, skarbnik, jarášek, poľ. jaroszek, raraszek, rarek, rarašek, radašek, rus. kurdyš, kurduš, nechorošik, dengonosec,

(maď. prilepiť sa, usadiť sa, sanskrt. rakšasah = ochranca)

mužská démonická bytosť. Miniatúrny človiečik, ktorý sa vmestí do vreca, mešca, trubky a pod. (Janko Hraško, Martinko Klingáčik). Údajne sa ukazoval aj v podobe čierneho psa alebo čiernej mačky, lietajúcej ryby, či nejakého predmetu napr. žeravej reťaze. Môže byť aj vo forme červeného motýľa. Strážil poklady ukryté pod zemou *(skarbnik, permoník)*. Ohnivý sokolík, ktorý sa vyliahol z vajca na peci. Bôžik ohňa, má ohnivé vlasy a z úst mu vychádza plameň. Je červený, z toho príslovie: Keď sa rozhnevá, je (červený) ako rarášok.

Traduje sa, že pôsobil v Čechách na hrade Zvíkov, kde boli uložené české korunovačné klenoty a na zámku Český Krumlov.

Duch bohatstva. V ruskej mytológii v podobe čiernej mačky kradne ľuďom peniaze a cennosti a nosí ich svojmu majiteľovi, ktorý sa upísal zlu. Je osobným démonom svojho ochrancu, ktorému prináša šťastie v rôznych podujatiach: obchode, hazardných hrách, lotérii, láske. Vie o všetkom, čo sa deje na svete, a podľa toho, ako ho ochranca rešpektuje, pomáha mu radou i konkrétne v ťažkej manuálnej práci. Za to má nárok na prvú lyžicu každého jedla a prvý hlt z každého nápoja svojho pána. V opačnom prípade sa prejavuje ako ľstivý, zlostný a pomstivý tvor. Vždy mu treba dať nejakú úlohu, lebo inak sa obráti proti majiteľovi. Ženská forma sa nazýva *morguľatka.*

Jeho rastlinou je jedovatý posed (*Bryonia)*, ktorý sa vysádza okolo obydlí ako ochranná rastlina.

Splýva s predstavami o *zmokovi* a *pikulíkovi.* Keď spáva v plevách, volá sa *Plevník*, keď spáva v kachliach, volá sa *popolňáček.*

Podľa slovinskej mytológie rarach drží vetry uväznené v sude.

rároh, rarog

rarožek

dravý vták, druh sokola (Falco cherrug) ukraj. rarig, sokil, polabs. rereg, maď. ráró, (napísané azbukou : Papor)

Stribogov vták, vták Rach, Ruach, Rokh, Ruchch, Strach-Rach, vták Stratim (Strachil, Strafil), jasný sokol, sekiel, , foneticky: Ruk, Ruh, Rok, Rocho, Raroch.

Stribogov jasný sokol, ohnivý sokol, ohnivý vták alebo ohnivý víchor, je zviazaný s kultom ohniska *» ohnivák vták*. Pomáha Stribogovi ovládať vetry. Ako Strach-Rach sa uvádza aj ako démon strachu u námorníkov. Keď mávne krídlami, aj more sa pohne. V poľských legendách unáša deti a nazývajú ho **wywielga.**

Sokol sprevádza *Roda* aj *Radegasta*. Vyliahol sa z vajca svetovej *Kačky.* Sídli na vrchole *stromu života*, preto sa považuje za predchodcu všetkých vtákov. Je ochrancom ohňa vzniknutého z blesku.

Býva stotožňovaný aj s kohútom, ten je však vtákom Svarogovho brata *Ďasa.*

V hinduizme sa nazýva Garuda, kráľ vtákov a zobrazuje sa ako vták s ľudskou hlavou. Vták Ruch je prevzatý z arabského folklóru a znamená vták – slon. V stredoveku bol nazývaný Orphanay alebo Rafanay.

arab. rukh = duch, hebr. ruah = duša, vietor

ale rárohy = zbytočné veci

podobné pomenovanie má *rarášok* t.j. malý rároh

Zemepisný názov: Raróg – hora v Poľsku

Rasa, Rassa, Rasyte (litov.) *Kostroma*

Raszka

rasos, rãsos *» kúpalnice*

raskovnik
zmejovo kvieťa

poľsky rozryw, rus. razryv, spryg, bulharsky raskovniče
je čarovná rastlina v slovanskej mytológii , obzvlášť v Srbsku .
Je to (imaginárna) rastlina, ktorá dokáže otvoriť každý zatvorený zámok a obruč.
Existuje niekoľko rôznych metód, ako raskovnik nájsť: jeden ju chcel nájsť tak, že starej žene zavrel nohy do železných pút a nechal ju chodiť v noci po poli. Vo chvíli, keď sa železa samy rozopli, bola žena na mieste, kde rastie raskovnik. Iná metóda odporúča využiť ježka, zmiju alebo korytnačku: mladého ježka (korytnačku) zamkneme do klietky, jeho matka sama nájde raskovnik a pribehne odomknúť. Rovnako sa to môže urobiť na hniezde ďatľa, lastovičky, dudka či žlny.

Jedná sa o štvorlístok (Marsilea qaudrifolia). Štvorlístok v slovanskej mytológii prináša šťastie (opačne v kabale číslo 4 znamená nešťastie). Nazýva sa aj štvorlistník, simtarin, či samartin a považuje sa za kráľa rastlín.

V ruskej literatúre sú popísané tri druhy liečivých rastlín pod pomenovaním raskovník: raskovník slatinský t.j. smldník lekársky *(Peucedanum officinale)*, raskovník mužský t.j. timoj (lazer) trojlaločnatý (*Laser trilobum)* a raskovník obyčajný t.j. lazerník (hladýš) južný *(Laserpitium siler)*

rastliny ochranné
sú to: vŕbový (rakytový), lieskový, šípový a tŕňový prút, tisové drevo, cesnak, lesná smola ako kadidlo (zo smreku, borovice a borievky), brezová ratolesť na ochranu dievok a poľa, imelo na Vianoce, jelša, jarabina, lipa, baza, dub, javor, buk, borievka (jalovec), borovica (sosna). Osikový kolík (z topoľa osikového) sa používa proti čarodejniciam, upírom a vlkolakom, osikovým prútom sa vyháňajú choroby a zlí duchovia, príslovie: „trasie sa ako osika (od strachu či zimy)“. Osika je život chrániaci a smrť zaháňajúci symbol, avšak na východe sa považuje za prekliaty. Vŕba a jaseň chránia pred bleskami a vŕba je aj symbolom jari. Hloh, kalina a jarabina sú ochranné rastliny novomanželov. Jabloň je rajský strom a jeho plody majú omladzujúci účinok, červené jablko je prejavom dievčenskej lásky *» jánske jablko.* Jabloňový kvet je symbolom mladej nevesty. Čerešňa je symbolom lásky, prvé bozkávanie sa má robiť pod rozkvitnutou čerešňou, aby láska trvala dlho, v zime pod imelom. Topoľ je symbolom štíhlosti: „štíhly ako topoľ“. Javor je symbolom smútku.

Symbol dievčenskej krásy, jej príťažlivosti a mladosti, symbolizuje ruža, malina, v ruských zemiach červená kalina; „dievča ako z ruže kvet (puk)“„ dievčina ako malina“, „dievčina ako červená kalina“. Ale aj „oči ako trnky“ sa používalo ako opis dievčenskej krásy. Kvitnúca vetvička kaliny sa dáva aj na svadobný stôl, avšak v ukrajinskej mytológii most do záhrobia je z kalinových vetiev *» Kalinový most.*
Dub je zasvätený Perúnovi, nazýva sa aj strom pravdy, lipa je posvätným stromom *Slávy* (Devy), preto sa nazýva slavostrom alebo strom sily a sadievala sa na hroby. Pod 4 lipami okolo chrámov sa konali sobáše. Lipa, vzhľadom k tomu , že má srdcovité listy, je aj symbolom božstva lásky – *Lady*. Breza je zasvätená *Kupale a Lele*. Vŕba je zasvätená *Vesne*.
Dub a buk sú symbolom zdravia a sily: „mocný (zdravý) ako dub, buk“. Jedľa je symbol vysokého vzrastu.

Orech bol posvätný strom Slovanov v Štetíne a bol symbolom hojnosti. Plod orecha sa používa pri vianočných obradoch. Zdvojený plod orecha prináša šťastie a bohatstvo.

Za nečisté stromy sa považujú smutná vŕba, baza, hruška, orech. Orgován (*Syringa)* sa ľudovo nazýva beza, boza alebo buza a spája sa s vtákom smútku: *Sirin.* V slovanskom bájoslovíje však biely orgován symbolom mladej rodiny. Tis sa považuje za strom smrti, keďže má jedovaté všetky časti, robili sa z neho rakvy, aby chránili živých pred mŕtvymi. Smrek odčerpáva životnú energiu.

Rastliny, ktoré chránia pred zlými duchmi a zlými silami sú: cesnak, palina, bazalka, vratič, biela komonica, čemerica, horec, perunica, nazbierané najmä cez *Jánsku noc* alebo *Rusadlin deň*. Repa je symbolom zdravia.
Ďalšie rastliny aj liečivé sú: čistec, divozel, krvavník, netata, hluchavka (ziabrik), skorocel, mak, cyklámen (korčeky).

Rasprja (rus.) *Svarica*

Ratainiča

Ratainycia, Ratainyčia, Ratainitsa, Ratainyčia, Ratainicza, Ratajniczu

lit. ratai = koleso

v litovskej mytológii ochrankyňa koní, stajní a vozov, mytologizované súhvezdie Veľký voz.

V lotyšskej mytológii sa nazýva Zirgu māte.

ratiči

(od slova rata = pomoc, záchrana)

srb.chorv. ratnik = bojovník, starorus. raťˊ = rev bojový, rus. vojsko

chorv. Sunčevi ratnici

Svarožičovi bojovníci, záchrancovia *»Svarožič*

Ratiče vede do boje Matka Sláva.

Symbolom ratičov je **ratiborec** .

ratiti = bojovať, bor = borba, boj

Zemepisný názov: Ratiboř – mesto v Sliezsku

Ravin *» Rin*

ravioľa, raviola, raboli

srbs. ravo = peklo,

rabola, rabolja, rebolja, nočná víla, zimná víla, saňa *» poveternica*

Ravijojla - meno *víly* v srbskej mytológii

Ravi sanskr. = Slnko, z toho: z Ravi = zdravý

V slovinskej mytológii Rabola je stelesnená zima, ktorá prehráva svoj boj s *Jarovítom (*zeleným Jurom) dňa 24. apríla. Zobrazuje sa v bielej medvedej kožušine.

V ruskej mytológii sa nazýva ***korkodila.***

raviola je v talianskej kuchyni piroh plnený zeleninou, syrom alebo mäsom

Boj Rabolji a Zeleného Jura.

razi (lužic.srb.) *vedma*

Raziwia *» Rožanica*

Razvodnik, Razlučnik *» Zirnitra*

Rizvodic, Roswodizom

démon nepriateľstva, hádok, rozvodov. Bol uctievaný hlavne čarodejnicami a čarodejníkmi.

Negatívny princíp *Radegasta*.

Zemepisný názov: Rozvadov – obec v Čechách

ražník - pomocník *Polevika*

poľ. rżec

»obilníček

rebolja (slovin.) *ravioľa*

rebričina *» peračina*

Rečislavice

spoločný názov pre: Matica slovenská, Matica česká, Matica srbská atď. Redigast *» Radegast*

Redicha *» pekelník*
poľ.rzędzicha, rzędziocha, rzędocha

redik, redikanie, redigať sa
z rum. ridica = zdvihnúť sa
presúvanie, premiestňovanie salaša; prenesene namáhavo sa vliecť, teperiť sa, terigať sa
Zostupovanie, tiahnutie so stádom z letnej paše (z hôľ) do dediny na prezimovanie. Oslava sa konala 20. novembra.
Obradný tanec sa nazýva redikavý.
Cirkev prekryla oslavy sviatkom sv. Artemia ako **Artemov deň**
Zemepisný názov: Redikanovo – hora na Slovensku

redunica *» majka*

Regla, Rigla
Ergl, Rygl, Ryglak, Rgła, Rogła, Rglina, Trigla, Triglava, Rakleja

(zrejme fonetický zápis božstva *» Triglav)*
ženský princíp božstva Triglav, vládkyňa troch základov zemského povrchu: vody, pôdy a vzduchu, ochrankyňa jašteríc a domácich hospodýň. Podobne ako Triglav, je trojicou Svaroţica (slncova matka)- Lunica (mesačná matka) - Víchorica (matka vetrov) v Živе (matke Zeme). Niekedy nazývaná aj malá trojica.

spojenie :“mať naša triglava“ = zem nášho trojvŕšia

Býva stotožňovaná s bohyňou Rígr zo staroškandinávskej Eddy, stvoriteľka troch rás ľudstva, bohyňa svetla, strážkyňa dúhového mostu do Valhally.

Jej teoretický mužský princíp nazývajú Rgieł, Rgiełc, Rogł, Rogołec a môže byť totožný s baltským božstvom *Smik.*

Zemepisné názvy: Rgielsko, Rgielewo – obce v Poľsku

Reitia, Réčia

venétska bohyňa písma

recia je typ písma

réčija (rus.) = reči

religionistika

(lat.= náboženstvo) - veda zaoberajúca sa vznikom, podstatou, historickým vývojom a spoločenským poslaním náboženstva

relígia (lat.) náboženstvo

religiosita, religióznosť (lat.) - nábožnosť

religiozita

(lat.) - náboženstvo, prejavy náboženstva vo vedomí a správaní jednotlivca i sociálnych skupín. Prejavy náboženstva sú viera v boha, stvorenie sveta, nesmrteľnosť duše, posmrtný život, zázraky, zachovávanie obradov: krst, sobáš, pohreb, bohoslužby, modlenie, čítanie náboženských kníh

Remùs

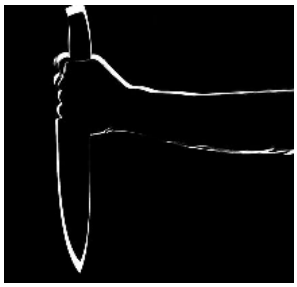

v kašubskej mytológii zlý duch lúpeže, nepokojov a zločinu. Žije v ľuďoch. Kedysi bol strážcom pirátov, neskôr bol úplne odlúčený od mora, pracoval len na zemi a dnes v našom veku bol ponechaný pracovať len s dobrodruhmi. Remus láka a navádza chlapcov na lúpeže a chuligánstva. Nemá nič spoločné s Rémusom, bratom Romula, zakladateľom Rímu ani literárnym hrdinom kašubského autora A. Majkowskiego.

Reporez

bielor. Korenník

zber vodnice, kvaky, cvikly a repy 15. septembra *» Spas*

robila sa obchôdzka poľa (rus. peregoňa) s dievčaťom, ktoré bolo omotané červenými pásmi od hlavy až k päte. V dlaniach zdvihnutých rúk mala zelené listy. Niekde sa obchôdzka konala v čase zalievania repy a spájala sa s vodením kozy *» Malanka*.

Prekryté sviatkom sv. Corneliusa.

Zemepisný názov: Řeporyje – osada v Čechách

Repoštev (slovin.) *Rýbrcoul,* **Řepočet** (čes.) *Rýbrcoul*

Pripomína sa 27. marca, kedy sa triedi uskladnená repa.

Rétnik

kašub. retënk = záchranca

duch, ktorý mámi ľudí očarujúcou hudbou. Napáda hudobníkov, podstrčí im svoje čarovné nástroje alebo im počaruje ich vlastné. Je mimoriadne aktívny v období, keď je zakázané hrať na hudobné nástroje (počas pôstu).

Príslovie: “ hrá ako Rétnik“, znamená, že hrá očarujúco.

V slovanskom bájosloví sa často vyskytujú čarovné gajdy, čarovné husle, čarovná píšťalka, na ktorých keď sa zahrá, všetci začnú tancovať, aj keď nechcú.

Rovnaké vlastnosti má *Kurent.*

revenant

(lat. = vrátiť sa)

mátoha, prízrak, duch, nemŕtvy, navrátilec , umrun, slovin. povratnik, rus. nežiť, naljot, ukrajin. nemertvi, plameti, zriedkavo mečta, poľ. zmartwychwstaniec, bulh. platnik, plattenuk, angl. lich, nem. leiche, cig. mulo

navrátivší sa umrlec; bytosť, ktorá bola po svojej smrti nejakým spôsobom privedená do sveta živých; všetko, čo žije bez duše a bez mäsa, ale v podobe človeka. Hovorí sa, že sú to mŕtvi, ktorých neprijala matka Zem. Volajú ich aj stratené duše. Ohlasuje sa rozprávaním alebo stonaním na miestach, na ktorých sa zdržiavala počas svojho života *» luz.* Živým sa vysmieva, príležitostne môže aj uškodiť, keď sa vrátil, aby vykonal pomstu. Možno ich v zásade rozlíšiť na nehmotné, ako sú duchovia alebo telesné, ako sú oživené mŕtvoly (*zombie*). Verí sa, že na tretí deň po smrti sa príde mŕtvy s najbližšími príbuznými rozlúčiť a zaďakovať, alebo vráti sa len vtedy, ak mu neurobili niečo po vôli, napr. nevystrojili mu taký pohreb, aký si želal. Oživený mŕtvy sa premiestňuje veľkou rýchlosťou na bielom koni. Keď kohút zakikiríka ráno a nevráti sa do hrobu, padne jeho telo na zem a duša uletí. Keď sa mu urobí služba, odmení sa. Aby sa umrlec nevrátil, musia sa dodržať presne obrady a vyplniť jeho posledné želanie. Vyvolať sa dá z hrobu tak, že sa šípovým prútom Perúna 3 krát švihne po hrobe. Zahnať revenanta možno zapáleným slameným vechťom, ktorý sa hodí oproti nemu. Obydlie sa ochraňovalo pred revenantom uložením konskej hlavy na povale.

Zámerný pokus o nadviazanie kontaktu s duchom zomrelého človeka sa nazýva špiritistická seansa *» špiritizmus.* Ľudia pri komunikácii so záhrobím by mali byť v každom prípade opatrní.

V slovinskej mytológii sa medzi navrátilcov zahŕňajú: *meraš, brezglavjek*, svečnik (*svetlonos)*, preklesa (*prekliatec*).
V Čechách pozorovali revenanta na Zámeckém vrchu neďaleko České Kamenice a nazvali ho Zámecký sedlák, v meste Touškov sa zjavoval revenant Kazimír, v Střítěži barón Deym, v Tachove barón Husmann , v zrúcaninách hradu Kostomlaty pod Milešovkou husita Jakoubek z Vřešovic, zámocký pán z Chlumca nad Cidlinou sa zjavoval ako jeleň, správca Richtr na zámku Koryčany – zjavujú sa len jeho topánky.
Sporadicky na miestach veľkých vojenských bitiek alebo kde zomrelo naraz veľa ľudí, sa ukážu navrátilci v húfoch, čo sa nazýva tanec kostier.

Revnica, Revnivica

rus. revnosť = žiarlivosť, nevraživosť

démonica žiarlivosti a nevraživosti

Má sestry *Svarica* a *Žalica.*

Zemepisný názov: Řevnice, Řevničov – obce v Čechách

Režnej Kuba

(čes. režnej = hrubý, prírodný)

lokálne strašidlo v obci Peček na Nymbursku, zameriaval sa najmä na nočné návštevníčky, ktoré si chodili kosákom nažať trávu. Sotva vkročili na lúku, už mali Kubu v plachte a nemohli s ňou ani pohnúť. Už sa neukazuje, lebo dnes nechodia žiadne žnice kosákom nažať trávu.

V Rusku sa nazýva **Kirpič,** čo znamená tehla, t.j. ťažký ako tehla.

Rha

Ra, Raxa, Rhos

1. rieka, do ktorej sa vlievajú zemské a nebeské rieky, t.j. horizont, obzor, hranica medzi pozemským a nebeským; rieka v raji (Iriji) teda aj mliečna cesta. Neskôr tak obrazne volali rieku Volga prípadne Dunaj.

z toho rosa = ranná vlaha

2. **Rhea, Rea, Rha, Ré, Ra** – (gr. prúd, tok) grécka *Veľká Matka,* matka bohov

Rhein (Rýn) je rieka v Nemecku.

3. aj **Re** (Ramha, Ranga, Ramhat, Ramchat) egyptský boh slnka. Z jeho sĺz bol stvorený človek. Jeho symbol sa nazýva „nebeský diviak".

Stvoriteľ, najvyššia podstata, vyžarujúca pôvodné svetlo generujúce život a primárny oheň vesmíru. Obrazne Ra – slnko je tvárou *Roda*. V slovanskom novopohanstve je ochranca spravodlivého nebeského súdu, Je vládcom druhej siene kruholetu *» Čislobog.* Jeho znakom je znak kanca (diviaka), takže je zhodný so *Svarožičom.*

Podľa ruských bylín Rha s *Amelfou* mali syna *Velesa* a dcéru *Altynku*. Niekde preto Velesa nazývajú **Ramna** (Rama).

Od kultu Ra je odvodené slovo kultúra.

Ram je hlavným božstvom v hinduizme

Rid (ukraj.) *Rod*

Riedegast *» Radegast*

Rieteklis (lotyš.)

mužský princíp *Večernice.* Syn boha Dija (*» Dy).*

čes. *Klekáníček,* rus. Ždjar, slov. *Ždiar*, čes. Ždár zápis v neslovanskom jazyku Zdar

lotyšsky rieteklis = borievka alebo tis

Rin, Ravin

lúpežník slávik, lúpežník sokolík, zbojník slávik, bielor. rohatý slávik, rohatý sokol, rohmatov, rus. solovej razbojnik, rachmanský vták, rachmantovič, rochmatevič, rachmatovič, chitnik

(angl. raven = krkavec ale aj číhať a lúpiť)

Slávik lúpežník je tvor s ľudskými aj vtáčími rysmi, ktorý v lese napáda pocestných a je schopný zabíjať silným hvizdom.

Hniezdo mu zničil Veles mečom, ktorý mu daroval Svarog.

Podľa ruskej legendy ho Ilja Muromec (*» obor)* zajal a odovzdal kráľovi Vladimírovi.

Slávik lúpežník je stelesnením samovládcu, monarchu, autokrata (rus. gosudar), ktorý okráda ľud vyberaním daní počas celého roka, počas 12 mesiacov (obrazne jeho hniezdo je na 12-tich duboch).

Rinvít *» Triglav*

ríza (rus.) - 1. slávnostné obradové rúcho pravoslávnych kňazov, 2. ozdobná platňa, do ktorej sa ako do rámu vkladá ikona

Rizvodic *» Razvodnik*

rižnik, rigančik (bielor.) *humník*

bielor. riga = humno, rus. riga = stodola

rigač, rigačnik, rigočnik, rigošnik, rižnyj, zarigačnik, podrižnyj, ryžnik, ženská forma je rigačnica

rjabaja noc

rus.= rapavá noc

podľa druidského kalendára noc, keď sa božstvá hádajú, vtedy je noc posiata všetkými štyrmi živlami: vodou (dážď), ohňom (blesky), vzduchom (vietor) a zemou (prach). V túto noc je stred solárneho kalendária sviatkov.

V súčasnosti sa nazýva Svätokrížna noc - 14. septembra. Neskôr sa situovala na jesennú rovnodennosť, prípadne na obdobie spoločnej účasti pravi – navi - javi t.j. na jarnú rovnodennosť (Veľká noc), kedy je stred lunárneho kalendária sviatkov.

Foneticky prešiel názov v rusky hovoriacich krajinách na **rjabinovaja noc** (nemá nič spoločné s jarabinou) prípadne **vorobinaja noc** (nemá nič spoločné s vrabcami).

Rjabina

rus. = jarabina

čarodejnica alebo bohyňa, prevzatá zo severskej mytológie, kde sa nazýva *Rauni* **(**Raunir), čo znamená jarabina (lat. Sorbus). Podľa nórsko -fínskej mytológie Rauni prišla na zem v podobe malého stromu jarabiny. Po zásahu bleskom sa z toho stromu narodili všetky ostatné dreviny zeme, čo jarabinu povyšuje na matku všetkých stromov. V lotyšskej mytológii sa nazýva *Ogu māte,* v gréckej Pomona. Má však obe vlastnosti božstva *Magura:* je z rodiny hromovládného božstva, a je matkou všetkých drevín. Preto keď kvitne, môže privolať blesky. Oslavuje sa na Valpurginu noc - 1. mája - pálením dreva jarabiny. Jarabina dozrieva okolo 27. augusta.

Do ruského bájoslovia prešla pod menom **Bogorošnica** (ľudový názov pre jarabinu) či **Borošnica** (pomenovanie pre ženský odev s nariasenými rukávmi). Jej dňom je 16. máj, kedy rozkvitne jarabina , čo znamená, že už nebudú jarné mrazy.

Zemepisný názov: Boroštica – obec v Srbsku, Borošnica – potok a dolina v Srbsku.

Rod

Rodnik, Roduš, Radouš, Rodaboh (RODABOH nesprávne čítané ako z azbuky – Rodavon), poľ. Ródź

v Rusku aj *Did* alebo *Ďad*, Starý (podľa Mater Verborum *Krodo),* u západných slovanov aj *Apaboh,*

ukraj. Rid, litov Viršaitis, Wirszajtos = staršina ale aj spravovaná oblasť, do latinčiny prešlo ako radix =koreň;

duch predkov rodu, pokolenia, prírody, vládca plodnosti, života, večerných zôr a svetla hviezd, tvoriaci všetko živé, prenášajúci svojho ducha na všetok život. Všeobecný princíp narodenia a reprodukcie, symbol moci a sily božej v prírode, dáva život ľuďom, zvieratám, vtákom, dáva dážď na plodiny, dáva človeku osud, je totožný so Stvoriteľom ľudí. ***Rod*** je (bohom) duchom vesmíru, všetkých ostatných slovanských božstiev a ***Radegast*** je (bohom) duchom národa. Opisne sa Rod nazýva aj **Jedinečný** ako symbol jediného Boha. V Rodovi je všetko zjednotené: dobro, zlo, láska, nenávisť, život, smrť, stvorenie, zničenie atď.

Rodov zákon je zákon o všadeprítomnosti života vo vesmíre, jasnom svetle života v nás.; súčasne oddeľuje prejavenú realitu – *javi* , od duchovného sveta – *navi.* Z bielej slzy Roda vznikol *Belbog* a z čiernej slzy Roda vznikol *Černobog.* Oproti Svarogovi, ktorý po stvorení sveta ho ponechal vlastnému behu, Rod je neustálym tvorcom. Ak sa niekto narodí, zapíše sa do Knihy Roda, do ktorej ďalej zapisujú *Sudič* a *sudičky.* Pri krstení dieťaťa mu obetovali kašu. Jeho symbolom bol *falus* s nafúknutými dvoma bravčovými (kančími) mechúrmi, ale aj svastický symbol zvaný **rodovik.** Zrkadlový obraz rodovika sa nazýva *bogovnik,* ktorý je symbolom *Matky Zeme.* Jeho stelesnením je príroda. Niekde za symbol roda považujú symbol *domovika* t.j. svastiku s guľami na cípoch.

Rod je základom slov: rodina, národ, úroda, zárodok, pôrod, rodič, rodák. Býva stotožňovaný so *Svarogom* . Slávi sa 29. septembra, prekryté cirkevným Michalom. Na tento deň sa stavajú obradné stoly (*trapézy*) a hoduje sa. Obradným jedlom je chlieb, syr, obilná kaša a med. Obradným nápojom je kvas a pivo. Jarná oslava Roda sa koná 8. apríla, neskôr súčasne s Jurajom.

Duch *Rodu* sa oslavuje posledný týždeň Turíc (13. týždeň lunárneho kalendára) , nazýva sa **Rodov týždeň (Rodovnice, Rodusie,** niekde **Rodonice).** Prekrytý cirkevným sviatkom *Ducha* tzv. Päťdesiatnica (50 dní po *Veľkej noci*.)

Rod sa zobrazuje ako starec s levou (zlatou) hlavou a dlhou bradou za purpurovým stolom plným jedla (hus, kačica, labuť), umelci ho stvárňujú aj s turou hlavou pred sebou (na prsiach), sekáčom v jednej ruke, puklicou (tanierom) v druhej ruke a vtákom nad hlavou. Stráži poklady, ktoré v podzemí vyzerajú ako uhlie (diamanty), ostatné sú klam. Jeho zviera je kanec s bielymi klami.

Rodaboh sa zobrazuje ako falus s tvárou.

Tí ľudia, čo majú spoločný rod (t.j. narodili sa v tej istej oblasti) sa nazývajú **rodáci.**

Na svadbe sa mu obetuje obetný koláč *radostník*, ktorý sa kotúľal pred mladomanželmi, až kým sa nerozmrví.

Predavači mu darujú obetu tým, že darujú najčastejšie prvému kupcovi niečo na dôvažok tzv. *»radamáš.*
Rod bol uctievaný aj na pohrebných obradoch, to je jeden z dôkazov, že Slovania verili v znovuzrodenie.

radovať sa = oslavovať Roda, obrad = oslava Roda, nazýval sa aj **rodohody** *» hody.* V niektorých krajoch sa rodohody nazývajú vtáčie slávnosti. Porovnávajú sa s rímskymi *saturnáliami.* V Rusku sa hodovanie nazýva bratčiny, z čoho pre rodáka vzniklo pomenovanie pobratim. Na hodovanie sa chodí koledovať, aby sa získali dary alebo peniaze na usporiadanie hostiny. V ruských zemiach sa tieto zbierky nazývajú **skladčiny** a robia sa pred každým usporiadaním mládežníckej zábavy**.**

Ženský princíp Roda sa nazýva *Rožanica (*Rodenica, Rodica*).* Rod aj Rožanica sa oslavujú v septembri (29. septembra) sviatkami, ktoré sa volajú **rožanice**.

Duchovia predkov (dedovia) sa uctievajú 4x ročne: vo veľkonočný utorok, v sobotu na Ducha(okolo 11. mája) , na Dušičky a deň pred Štedrým večerom (3. deň solárneho roku). Z tohto dôvodu býva uvádzané, že *Nyj* je synom (vlastnosťou) Roda. Taktiež ako syn Roda býva uvádzaný *Svätobor* a dcéra *Lunica*.
Rodovi a Rožanici sa darujú iba nekrvavé obete vo forme výrobkov, ktoré dáva príroda sama sebe. Boli to obete vo forme chleba, syra, medu, kaše. Darujú sa im aj na Štedrý večer dary do kútov.

Je obdobný egyptskému *Ozirisovi.*

Zemepisný názov: Rodopy – pohorie v Bulharsku

Rodenica, Rodzanica, Rozhanica, Rodiva, Rodewa *» Rožanica*

srbochorv. Rodicaica, novopoľ. Rudźa, Ruda, Zaródźa, poľ. Rodżana, Rodzica

rodimec (rus.) *psotník*

rodimič - symbol *Hospodina* (stvoriteľa).

rodokmeň

grafická schéma registrujúca najmenej 3 generácie. Jednotkou rodokmeňu je manželstvo. Používajú sa štandardné symboly: ♂ muž, ♀ žena, -o+ sobáš, * narodenie, + smrť.
Pri narodení dieťaťa sa zasadil strom (*» rodostrom)*, ak človek zomrel, namaľovali na kmeň stromu kríž. Preto sa aleja okolo obydlia nazýva rodokmeň, neskôr bola táto funkcia prenesená na Domovika a Domošu.

rodokmeň muža *» domovik*, rodokmeň ženy *» domoša*

Rodomysl

božstvo múdrosti a výrečnosti, ochranca zákonov, rečník, múdry poradca božstiev. Zobrazuje sa ako muž pohrúžený v myšlienkach, opiera si čelo ukazovákom pravej ruky a v ľavej ruke drží štít a kopiju, pretože múdra rada sa niekedy musela brániť aj zbraňami.

Jeho symbolom je *molvinec.*

rodomyslie = národná hrdosť

Mužský princíp božstva je *Sofia.*

Zemepisný názov: Radomyšl - mesto v Čechách

rodostrom

rodopis, rozrod, *rodokmeň, strom života*

Pri narodení potomka sa zasadil strom, aleja rodu je rodokmeň.

Slovanský rodostrom:
Slovania sú synmi matky nebeskej slávy (matyra sva slava).
Slovania sú dokonca aj božími vnukmi (daže boga vnuci).

Podľa Knihy kolied :

Dažbog mal 3 ženy“

- s Dodolou (Zlatogorkou) mali syna Kovovlada (Kolada), ktorý si vzal Rožanicu (Radimicu), tí mali syna Radegasta (Roda), od ktorého vyšli západoslovenské kmene: Obodriti, Ratari, Ľutici, Raňanovia a.i. Od Radegastových potomkov Radima a Blatky (Viatky) vznikli Radimiči a Viatiči
- s Morenou mali syna Bogumira, ktorý so Slavóniou (Slavuňou) mali dcéry Drevu, Polevu a Skryvu (od nich boli Drevľani, Poľani a Kriviči) a synov Zevru, Rusa (Rusla) a Slovena (od nich boli Severani, Rusi a Sloveni). Sloven mal syna Venda, ktorý založil kmeň Venedov – východoslovenské kmene
- so Živou mali syna Kysaka (Kisek) a Árija. Kysak založil kmene Litovcov a Lotyšov, Árij mal synov Kyja, Čecha (Ščeka), Choriva (Horiva) a dcéru Lebedu (Lubušu), ktorí založili kmene Kyjevcov (Poľanov), Čechov, Srbov a Chorvátov – juhoslovenské kmene.

Podľa Velesovej knihy:

Boh nebeského rodenia života (sva rod žič)

- s vládkyňou jari Vesnou mal troch synov: Chrsa, Velesa a Stribeka, od potomkov ktorých vznikli národy na raňajšej strane: od Chrusa (Ch)**Rusi**, Od Vele(r)sa Velerusi (**Bielorusi**) a od Stribeka (Vetroboha), ktorý kašle (tlačí vzduch) **Kaš(l)ubovia.**
- s vládkyňou leta Ďunďou (Zlatohorkou) mal troch synov: Pozadoma, Vyšňa a Leleka, od potomkov ktorých vznikli národy na poludňajšej strane: od Pozadoma **Macedomci,** od Vyšejzruba **Srubi** a od Leleka, ktorý mesačne krváca Krvati (**Chrvati)**
- s vládkyňou jesene Kúpalou mal troch synov: Roda (Radegasta), Kovovlada a Kriščeka, od potomkov ktorých vznikli národy na večernej strane: od Roda Slovenov **Sloveni,** od Kovovlada, čo má runy Maruni (**Moravani)** a od Kri(š)čeka **Čeki**
- s vládkyňou zimy Morenou mal troch synov: Dr(u)zeca, Vodara a Dažboja, od potomkov ktorých vznikli národy na polnočnej strane: od Druzca D(P)rusi (**Lužičania),** od Vodara (Vodariti = Bodriti), ktorý je polievač **Poliaci**, a od Dažboja, ktorý je posledný (je u kraja) **Ukrajinci.**

Tam, kde je opierka (Perún) nebeskej slávy žijú **Slovieni.**
Strom je obrazom minulosti, súčasnosti a budúcnosti: korene sú naši predkovia v zemi, kmene sú súčasné bytosti a vetvy sú naši potomkovia. Okolo stromu sú všetky živly (zem, voda, vzduch, (slnečný) oheň, neživá a živá príroda (zvieratá, rastliny) a duchovia. Toto všetko je vo vnútri každého Slovana, v jeho génoch, v jeho podvedomí, v jeho duši.

rogájšek *» rarášek*

Rogalec *» pekelník*

pomenovanie má význam rohatý a nie je odvodený od božstva *Regla.*

roháč *» satan*

Rohál

čes. Růžek, nem. Hörndl = roh

duch, zjavujúci sa na šibeničnom vrchu Spravedlnost v Lužických horách. Okoloidúcich straší tak, že rachotí čadičovými skalami na svahoch hory. Nemá rád, keď na neho niekto volá alebo sa mu posmieva, na takého sa vyrúti z hor so škľabiacou sa hlavou pod pazuchou a potrestá ho. Predpokladá sa, že je to duch miestneho pekára.

Rohan *» Marek*

Rogan

rohatý *»čert*

slovin. rogátec

rochľa, chrochľa

démonica vo forme zmoka, pospávajúca pod podlahou, či pod pecou, pomaly čerpajúca energiu z obyvateľov domu. Inak je neškodná, len obyvatelia domu sa cítia unavení.

Stelesnená geopatogénna zóna.

Prenesene sa používa jej meno ako nadávka pomalej a povaľujúcej sa žene.

chrochniť = pospávať, povaľovať sa, chrochtať = vydávať zvuk typický pre prasa,

hrochoť (chrochoť) = tvrdá udupaná podlaha

Zemepisný názov: Chrochvice – obec v Čechách, Hrochoť – obec na Slovensku

rojenjak *» Rožanica*

Rokalnik

rókovnik, rokovnáč, rokovnjač

čarodejný zlodej, deťom odtínal ruky , ich prsty namočil do vosku a zapálil, takže ich prsty zažiarili v tme ako sviečky a rokalník sa stal neviditeľným, keď ocitol v ťažkostiach.

sa

rokovnjáščina = lúpežnícky (žobrácky) jazyk

rokovnjašstvo (slovin.) = lúpežníctvo, symbol slovinských lúpežníkov (rokovnjačov) bol otlačok detskej ruky.

Rok – runa používaná ako symbol pre *Živu.*

Rokita

Rokicki, Rokitnik, Roczitnik

diabol v poľskej a kašubskej ľudovej mytológii, škodiaci najmä bohatým roľníkom. Strašidlo v mokradiach a bažinách, vyrába hmlu nad močariskami „ hustú ako mlieko“. Niekedy sa ukázal v ľubovoľnom prostredí, bolo ho zvyčajne vidieť stojaceho na okraji bažiny v blízkosti vŕbového stromu, v ktorom býva. Niekedy sa zjaví ako kôň. Bútľavina jeho vŕby rakyty je bránou do minulosti.

V núdzi je ľuďom nápomocný a je ochrancom mlieka a mliečnych výrobkov.

Býva stotožňovaný s *Bubilom*, keďže v bútľavine jeho vŕby sídlia divé včely. On včely používa na svoju obranu. Jeho symbolickou rastlinou je konvalinka (Convallaria).

Je priateľom *Borutu.*

Zemepisný názov: Rokitno, Rokitki, Rokitnica – obce v Poľsku, Rokytno, Rokytnice – obce v Česku,

Ros, **Ross**

rusalka, dcéra *Dnepra*

ukr. Rosodavica, poľ. Rosza, Rossa, Rosta *» Mokoš*

Zemepisný názov: Rieka Ros je pravým prítokom Dnepra

rosalia - rímske slávnosti a čistenie studničiek

Rosina *» Kaša*

Zemepisný názov : Rosina – obec na Slovensku

rosomák, rosomacha

rosomocha, rasamacha, rusumaka

1. rozumák - ten, čo vie rozumne oklamať

2. severské zviera podobné jazvecovi *(Gulo gulo)*, zvaný aj gulon

3. vták rosomák – bájne zviera, zrejme totožné s vtákom *noh*, považuje sa za vtáka, ktorý vie predpovedať smrť pacienta. Ak tohto vtáka postavia pred chorého a neodvráti od neho zrak, tak sa uzdraví, ak odvráti zrak, tak sa neuzdraví (rus. rossomacha, nem. Vielfrass, lat.Caladrius, z toho Haradria),

4. rosomacha - v bieloruských legendách pomenovanie pre *rusalku,* ktorá vychádza aj na pole. V niektorých oblastiach tak nazývajú *ržanicu* alebo *konopielku.*

Zemepisný názov: Rosomače – obec, rieka a priesmyk v Srbsku

Rossija, Rus

duchovná vládkyňa ruskej zeme, vlasť Rusov, matka ruského národa

Rosvodiz, Roswodiz *» Zirnitra*

roščevik (rus.) *lesovik*

Zemepisný názov: Roščevina – les v Bosne

rozboh *» Hospodin*

Rozbój - meno *diabla* v Poľsku

Zemepisný názov: Rozbójnica – oblasť v Poľsku

Rozgardjasz, Rosgardami

poľ. = bláznenie, hodovanie, rozpustilá zábava

rozgari, rozigri, rozori (ukraj.)

sviatok na oslavu *Ros » Mokoš, semik*

humorné a satirické akty alebo scény počas osláv, bláznenie, rozpustilá zábava

rozjímanie

dubenie, meditácia, dumanie

sústredené vnímanie okolitého sveta, sústredené hĺbavé premýšľanie, uvažovanie. Počas rozjímania sa možno aj točiť. Rozjímať možno aj spevom. Vtáky rozjímajú spevom, mačka pradie pri rozjímaní.

Rozkoš

stelesnená zlá ľudská vlastnosť z ruských bylín.

Zemepisný názov: Rozkoš, Rozkosz – obce v Česku a Poľsku

Rozobabel

Ondrik

obor nosiaci so sebou vrece s ľadovými krúpami a rozsýpa ich, kde chce, kameňometač (rus. kamnemetateľ). Ľad vyrába pomocou ľadového dychu, ktorým zmrazí nejaké jazierko, ľad rozdupe a naplní si ním vrece.

Niektorí *oblačari* vedia Rozobabela presvedčiť, aby vrece vysypal tam, kde nebude škodiť.

rozprávka

báchorka

literárny útvar, ako výraz dávnych kolektívnych ideológií, ktoré sa zachovali ústnym podaním, vystihujú základné túžby a všeobecné životné pravdy vo forme povestí, historiek, príbehov. Rozprávky sa rozdeľujú na:

- *čarovná*, o nadprirodzených bytostiach, magických predmetoch, nadľudskej sile
- *legendárna*, o pôvode človeka, vlastnostiach, biblické príbehy
- *novelistická*, o šikovnosti, bežnom živote, nevyhnutnosti osudu
- *humoristická,* veselé príbehy
- *zvieracia,* **bájka**, ľudské vlastnosti sa pripisujú zvieratám, pôsobí mravoučne

Rozwot, Rozwodzicz - meno *diabla* v Poľsku, ktorý bez príčiny rozvadí hostí s hostiteľom

Rožanica

Rojenica, Radžunica, Rožďanica, Rožana, Rodenica, Rodjenica, Rodka, Roda, Rodzanica, Rodonica, Rodžanica, Rozhanica, Rodiva, Rodiwa, Razivia, Raziwia, Rozenica, Rozdenica, Rožďenica, Rodžaną, Rodožena

fonetické zápisy: Rodzhanitsa, Rojanitsa, Rozhdenica, Rodzanica, Radujnica, Rožanica, Rožennica, Rožďelnica

srbochorv. Rodicaica, novopoľ. Rudźa, Ruda, rus.opisne: mater – Rodicha,lotyš. Rožu māte, kašub. Nënce Rodze

cirkevníci ju nazvali Ruža pohanská, *Mara Šípová,*

zbožštená biologická matka národa, pramatka, matka božstiev, ochrankyňa rodičiek, ženský princíp ducha *Rodu,* ochrankyňa rodiny a domáceho krbu, ochrankyňa vedomcov a husliarov. Pri krstení dieťaťa sa jej obetovali dary – kaša a detské vlasy, aby požehnala dieťaťu. Pred jaskyne, kde sa zdržiavala, sa kládli chlieb, syr a med. Jej symbolickým predmetom je vajce, ale aj pupočná šnúra. Jej deň je 29. september/11. október ako ženský princíp jesene. Ak sa o dieťa rodičia nestarajú primerane, Rožanica za trest vymieňa dieťa *» premieň.*

Rodenica sa oslavuje aj ako *Živa* na 1. mája.

Býva stotožňovaná s *Kúpalou.* V severných lokalitách Ruska pojem *rožanica (*rožďanica, rodanica, rodjiczka, rodiczka, rodžańce*)* je synonymom *sudičky* t.j. je zjednotením troch vládkyň osudu - sudičiek. Na Ukrajine je rožanica vo význame materskej dovolenky. Rožanica je aj iné pomenovanie rodičky.

Rožanica sa velebila v piatok pred 1. štvrťou mesiaca (prvý piatok), za pravidelný ženský menštruačný cyklus (*Mokoš*). Pomenovanie je snáď aj podľa rožkového tvaru mesiaca.

Katolícka cirkev presunula sviatok na 7. októbra a prekryla ho Ružencovou Máriou a pravoslávna cirkev sviatok presunula na 14. októbra a prekryla ho sviatkom sv. Piatky Paraskeve (Piatnicou) a sviatok nazývajú Petkovden.

Rod aj Rožanica sa oslavujú v septembri (najmä 29. septembra) ako stelesnená jeseň, sviatkami, ktoré sa volajú **Rožanice –** 30. až 33. týždeň lunárneho kalendára. Ako vládkyňa prírody a plodnosti je obdobná lotyšskej Dabas māte – matke prírode alebo Sāta māte - matke hodov. Podľa poľského novopohanstva jej dcéra je *Jumala.*

Ich kvetom je ruža a na jej oslavu sa nosí venček z ruží zvaný **ruženec.**

Symbolom Rožanice je aj **rozeta** (okvetie ruže)**.**

Jarná rožanica u pravoslávnych je pascha zomrelých *» pašie.*

Ako prvá rodička je spájaná s *Devou - Dianou* t.j. dcérou boha Dia - *Artemis.* Obrazné pomenovanie najvyššej matky božstiev je *Koruna.*

Je obdobná egyptskej *Izis* a ako manželka najvyššieho boha rímskej *Junone,*

Rhode je v gréckej mytológii bohyňa plodnosti, manželka boha slnka Helios.

V slovinskej mytológii **rojenjak** je veštec a je stotožňovaný s *desiatnikom.*

Kozmologicky sú Rožanice dve: matka a dcéra a zodpovedajú súhvezdiam Veľký voz (medveď) a Malý Voz (medvedica). Môže to zodpovedať analógii: staršia je *Lada* a mladšia *Lela,* prípadne Lada je dcérou Rožanice. V severnom Rusku nazývajú Veľký voz Veľkým losom, a Malý voz Malou losicou, z toho je odvodené pomenovanie Rožaníc : *Losoženy.*

Zemepisné názvy: Rožňava, Rozhanovce, Radošina, Radošovce, Radôstka, Radolica, Radvaň, rieka Radiša na Slovensku, Radunia góra (Poľsko).

rožaník, veštecá kniha *» veštba*

rubáš

(rus.) - spodný odev starých Slovanov, neskôr rúcho mŕtvych, Z toho rubaška = košeľa.

Rudianot *» Rugievít*

Rudovřes

Krušnohorec

lesný duch Rudohoria – Krušných hôr, chrániaci pohorie pred lúpežníkmi a ľuďmi, ktorí mu škodia. Aby mal pokoj, mení sa v poslednej dobe dosť často na bludný kameň či statnú skalu, pretože ho rušia ľudia svojou činnosťou v horách. Má postavu nevysokého vzrastu so širokým slameným klobúkom, zakrývajúci začervenané (rudé) vlasy a s rovnako začervenanou bradou a fúzami, siahajúcimi temer až na zem. Odetý je do koženého kabátu, zdobeného listami papradín, držiaci borovú palicu, zdobenú jarabinami a obtočenú prútom z malín. V druhej ruke drží fajku z dubového dreva, vyzdobenú šípkovým motívom.

Pomenoval ho poviedkár Jiří K.Kozlík z dôvodu chýbajúceho ochrancu týchto hôr. Pomenovanie vzniklo z názvu Rudohorie a hojného porastu vresu, ktorý sa tam vyskytuje.

Rugidboba

baltská bohyňa plodnosti obilných polí *» Živa*

Rugievít, Rujevít (čítaj ruževít),

Ruj, Rujek, Rudianot, Rugit, Rugiwit, Ruevít, Rugewit, Rujewit, Rugiewit, Rugevít, Rugovit, Riuvit , Rugievithus, Rugevithus, Rugan, Rouievít, Rouguevit, opisne: Sedmohlav (Semiglav, Sedmorglav)

vládca obrannej vojny a ochranca vojakov polabských Slovanov na ostrove Rugia (Rujana). Pôvod mena je najpravdepodobnejšie od mesta Rugia ale je možný aj od rujeň – jesenný mesiac.

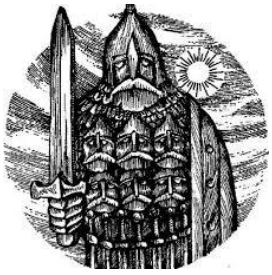

Zobrazuje sa so 7 hlavami v tvare venca na jednej šiji a so siedmimi mečmi za pásom a jedným v ruke. Uctievali ho Ráňania v Korenici.

Počet hláv znamenal 7 životov t.j. neporaziteľnosť.

Jazdil na koňovi belušovi. Jeho posvätným vtákom bola lastovička. (totožný s menom Pankrác gréc.= všetka sila)

Keďže prílet lastovičiek sa oslavuje na *Štyridsiatnicu*, čo je skoro 7 týždňov (bez nediel), je možné, že oslava Štyridsiatnice súvisí s Rugievítom. Alebo 7x7 = 49, oslavuje sa 49 dní po Veľkej noci t.j. na *Letnice* formou bojových turnajov. Iní autori ho stotožňujú s ukrajinským *Semijarilom.*

Vzniklo z K-rugjevít t.j. Kruževít (podobne ako K-rúhžena, z toho Ružena - krúh je krík, kruženec = ruženec, kružica = ružica) t.j. kruh života.

Po rusky oružie znamená zbraň.

Nazýva sa aj **Karevít** (podľa mesta Carentium – Korenica resp. karika = kruh) a býva zobrazovaný so 4 mužskými hlavami, 2 ženskými a na prsiach s volskou hlavou. V niektorých zobrazeniach má namiesto falusu hlavu kohúta. Zvyčajne ho sprevádza kŕdeľ zlovestných vrán.

Jeho dňom je 14. apríl, nazývaný **Deň vrán.** V tento deň sa usporadúval aj hon na líšku.

Jeden z troch mužských sudičiek *» Porenut*. Podľa ruských zdrojov je považovaný za božstvo hlúposti a plodnosti.

V kašubskej mytológii je Rugan dobrý obor, zveľaďujúci krajinu, je strážcom výtvarného umenia, najmä umeleckých diel.

Vzhľadom na bohatú výzbroj sa stotožňuje s *Davorom,* balkánskym božstvom vojny. Porekadlo: Porenut, Porevít a Ruževít môžu všetko mrazom spálit (*traja zmrznutí bratia*).

Zemepisný názov: Rugigrad, Rugodev – mestá v Rusku, Rujana (Rügen) – ostrov v Baltickom mori

Rūgutis, Ruggutis, Ruguczis, *» Kvasir*

ruchch

ruach

obrovský orol alebo sokol *» rároh*

Ruj, Rujevít, Ruevit *» Rugievít*

ruja

1. obdobie párenia

2. magická svadba *Jarila* so *Živou.* Niekde potom manželku Jarila nazývajú **Ruja** alebo **Rajka,** ako vládkyňu leta.

Zemepisný názov: Rajka – obec v Poľsku a Maďarsku

Rujawc (kašub.) *Zeloň*

Rujimír

v chorvátskej mytológii vládca vína a vinobrania *» Kvasir*

rukoviny *» zásnuby*

Runa

(nem.škand.)

rus. koljada

1. písmo a značky nordických kmeňov, západní Slovania runy nazývali *vida* (vitha), vo význame obraz, symbol

2. slovanská ľudová epická báseň, ktorá rozpráva o hrdinských činoch legendárnych hrdinov

3. zemná pani, kamenná pani, kamenná baba, skalná baba, zemná čarodejnica, zemná rusalka, jaskyňka (jaskynná – podzemná *víla*), rudnica, strážkyňa nerastných bohatstiev. Zobrazuje sa s dlhými zlatými vlasmi po pás, statnej postavy, porastená husto srsťou, oblečená len v sukni, s prsníkmi až po pás, aj na človeka aj na hovädo sa podobá. Jej muž je podzemný kráľ *Kovovlad*. Baníka, ktorý jej dal vlastné dieťa, priviedla k bohatej žile, no ak sa k nej správal neúctivo, preniesla drahé kovy na vzdialené miesta. Takže má veľa nevlastných detí. Čoho sa dotkne, to sa pozláti. Ukazuje sa ako zlatá jašterička. Jej pomocníkmi sú krtkovia, hady a *permoníci.* Mužov láka do jaskýň a v prípade, že ju muž neuspokojí, roztrhá ho. Keď sa okuje a stratí kontakt so zemou, stráca svoju moc. Keď sa zavrie do temnice, nevie sa vyslobodiť, má však k dispozícii podzemné vojsko. V ruských baladách sa nazýva **baba Gorinka** (chozjajka Gory, **Gorynčanka),** baba **Alatyrka**, v uralských **Malachitnica** (Azovka devka) *» Kovovlad, permoník.*

Oslavuje sa na nov, pred začiatkom *Letníc*, vtedy dievčatá a mladé ženy uvijú z brezových vetvičiek toľko vencov, koľko má v živote drahých a nechá ho v háji. V nedeľu o týždeň ich prídu pozrieť, komu neuschol, čaká ho zdravý život. Uschnutý veniec sa hodí do vody, a komu sa ponoril, znamená blízku smrť. Druhá oslava je spoločne s Kovovladom na *ovseň* - 25. decembra. Obradná polievka sa nazýva hubová **kulajda**

Runa v Rusku je nazývaná **Sumerla** ale aj **Koljada**, ako vládkyňa Nového Roku a mieru, ročného cyklu. Vozila sa na saniach a splynula so Snehovou kráľovnou, postavou z rozprávky Hansa Christiana Andersena *» Ľupa.*

V lotyšskej mytológii sa nazýva Sniega māte. Je stelesnením novoročného cyklu v spojitosti s *kolednicami.* Ako žena Kovovlada je privydanou ženou *Dažboga.* Podľa ruských legiend býva v medenej hore Azov.

Jej meno je odvodené zrejme od kol ljda = množstvo ľadu *» moréna*.

Zemepisné názvy : obec Runina, Rumnice (pôvodne Ruňa, či Rujana), Runinská kotlina na Slovensku

ale Veterná Runa je *Meluzína.*

Rungis, Rungitis

lotyš. runcis = mačka

rus. meľničnik

v baltskej mytológii ochranca mlynárov. Objavuje sa vo forme čiernej mačky.

Zemepisný názov: Rungis – obec vo Francúzsku

rúno zlaté

1. ovčia vlna, 2. nachádza sa v Kolchide v Grécku, jej strážcom je *Chors.*

Rusálie,

rosalie, rusalije, rusadla, samovilné sviatky, rusalkin týždeň, pohanské dni, rum.-bulh. kalušari, *Zelené sviatky*

rum. kaluš = kôl, rus. semik, provody rusalok, Suchin deň prípadne Suchý týždeň

týždeň nasledujúci po Turičnom týždni (po aprílovom/májovom splne mesiaca), t.j. 40 dní po Veľkej noci; 12. týždeň lunárneho kalendára. Vo štvrtok, ktorý sa nazýva **Rusadlin deň (Rusalkin velikdeň),** ženy nerobia a v noci (veľká noc rusaliek) obetujú rusalkám veniec, prípadne chlieb, mlieko, syr, nepotrebné šaty vhodením do rieky alebo rozvešaním na stromy a kry, aby sa vysušili, preto ho nazývajú aj **Suchý štvrtok.** V túto noc sa zbierajú *rastliny ochranné (Zelinkové sviatky).* Vykonávalo sa *čistenie studničiek.* Bolo zakázané kúpať sa, aby rusalky nemali možnosť niekoho utopiť. V niektorých krajoch boli zvyky totožné ako na *Turice.* Volia sa na týždeň – 7 dní (semik), niekde na 12 dní, **rusadlový kráľ** a **rusadlová kráľovná** (tzv. korunovanie), ktorých v posledný deň pri vode stínajú zhodením koruniek. Počas obradov kráľ a kráľovná nesmú hovoriť. Kto je chorý v tento týždeň, povráva sa, že ho rusalky uriekli a choroba sa nazýva rusalská choroba alebo samovilská choroba. Rusadlová družina tancuje okolo neho, aby vyzdravel. Mládež sa hojdá na hojdačkách.

Na Ukrajine nazývajú rusadlovú kráľovnú **Tupoľa (** Topoľa).

Zvyky boli zakázané cirkevným snemom v r. 1591.

Cirkev ich prekryla sviatkom Nanebovstúpenie Pána, či Ducha svätého prípadne Trojičnou nedeľou, v závislosti od posunu solárneho kalendára oproti lunárnemu kalendáru.

V súčasnej dobe sa nazývajú *juvenálie.* V Čechách bol pri kameni Raslav pri Jazierku menovaný kráľ Kresomysl ako rusadlový kráľ. Voľba rusadlového kráľa bola zaznamenaná v Dalmácii ešte v r.1875.

Zemepisný názov: Rusališki, Rusalina – obce v Bielorusku.

rusalka, russalka

rusavka, rusawka, rusanka, rusalia, rusjava, rosamunda, (odvodené od slova rust = pokoj alebo irán. rhos = svetlý, najskôr od starosl. rusa = rieka, rosa = ranná vlaha, kelt. rus, ros = jazero, rybník, rusky ruslo = hlbočina, vír rieky, tôňa)

vodná víla, vodná panna, vodná žienka, vodná baba, voďanica, morská panna, deklica, faraónka, *nymfa,* ukrajin. *mavka,* slovin. agana, rus. bielor. krinica (=prameň, studnička), vodná kikimora, rus. kupalka, sestrenica, bielor. rosomacha, poľ. rusałka, rusłanka, rusałajka, rudawka, srbochorv. izvorkinja (izvor= prameň), bulh. *stichija,* stija, lit. narės, korut. zeligena (z nem. salige frau = blahoslavená žena), maď vadleány t.j. divé dievča, nem. lorelay, kelts. morgen,

prenesene : kráska

víla východných Slovanov, štíhle veľmi krásne dievča, s rozpustenými vlasmi siahajúcimi až po kolená. Spája v sebe plodivú silu a vodný živel. Rusalky sú služobnice *Vesny* a sú sesternice *vodníkom.* Rusalky tancujú na pokojnej hladine, môžu sa zmeniť na husi, zlatoperné kačky alebo labute a tak sa hrať s deťmi, preto ich nazývajú aj **labutie devy.** Majú zvodný ľúbezný hlas. Krásnym spevom a milými rečami vábili mužov do riek a jazier, plavcov sťahovali do vírov, spevom uspávali ľudí, vedia hrať na drumbliach. Rusalky naučili ľudí spievať piesne. Sú nestarnúce so sivými (bledomodrými) očami, dlhými svetlými, hrdzavými alebo zelenými vlasmi, ktoré si s potešením češú, s venčekom na hlave, oblečené v bielom alebo bledozelenom priehľadnom šate bez opasku, z ľavého oka im kvapkáva voda, majú rady orgie. Keď rusalke uschnú vlasy, stráca moc a hynie. V noci sa zúčastňujú mládežníckych zábav. Za jasných letných nocí vychádzajú na povrch vody, kúpu sa, tancujú, smejú sa. Vyliezajú na breh, pletú vence a zdobia si nimi hlavy. Rady pradú a rozvešiavajú priadzu po stromoch. 7.apríla na poludnie chodia rusalky pýtať od ľudí plátno na šaty. Plátno perú vo vode a rozostierajú ho na brehoch. Bývajú v podvodnom krištáľovom paláci. Majú rozdelenú vládu nad vodnými tokmi, jazerami, studničkami, dažďom a rosou. Ak sa dostanú na suché miesto, podupaním po zemi vytiahnu z nej vodu, na zemi nechávajú mokré stopy. Keď rusalky plačú, padajú perly, preto ich volajú aj *perlové princezné*. Keď si rusalka, premenená na kačku alebo labuť, odloží perie a zoberie sa jej, už zostane ako dievča. Manželstvá s rusalkami však nebývajú šťastné. Najväčšiu moc majú týždeň po aprílovom/májovom splne mesiaca, ktorý sa nazýva *rusadlin týždeň.* Poznajú magické praktiky, na Ukrajine ich nazývajú aj *chítky* t.j magičky. Rusalky, ktoré spriadajú mračná a privolávajú búrku sa nazývajú *oblakyne (olujne).* Jazerná rusalka sa nazýva *jazernica* a potrestá každého, kto zmúti vodu jazera, chrániaca brod je *brodarica*. Rusalky bažín sa nazývajú *limnády.* V niektorých častiach Ruska rusalky volajú **lochmatky.**

Zlé vodné víly (čierne víly) sa volajú *judy,* na Urale sa zlá rusalka nazýva *šuticha*, šutovka; lákajú plavcov do hlbokých vôd a tam ich často ušteklia k smrti a utopia. Zamotávajú rybárom siete, prelamujú hrádze, rúcajú mosty. Ľudia im do potokov hádzali aj chlieb, syr, maslo a iné pokrmy, oblečenie a pod.

Víly privolávajúce ľadovec sa nazývajú *poľadovice (ledňačky).*

Kto na rusalnú nedeľu nepamätá na mŕtvych a neuctí si ich, tomu sa pomstia. Preto dedinčania v ten deň navštevovali hroby, kládli na ne horúce chleby a rozbíjajúc vajcia volali rusalky na hody.
Sú spomienkou na mŕtvych, zomrelých neprirodzenou cestou (utopené pekné dievča, smrť nepokrstených detí).

Sem patrí aj morská panna - *marjana* (dopoly žena, odpoly ryba), ktorá žila v tatranskom plese Morské oko, nazýva sa aj *» bohynka* (cig. Liji). Zjavuje sa raz za 7 (9) rokov a čarokrásne spieva. Nazývajú ju aj **Zemedcéra**.

Vládkyňou rusaliek, prvou medzi rusalkami, je samodiva *Diva.* Údajne žila v Turčianskej kotline, keď ešte bola jazerom, a naučila Slovákov spievať súčasné ľudové piesne.

Sexuálne nenásytné rusalky nazývajú *bujačice.* Sú obdobné gréckym *nymfám.*

V keltskej a ukrajinskej mytológii rusalky nazývajú *meluzíny.*

V ruskej rieke Kice v r. 1935 bola pozorovaná ľudožravá rusalka.

Teoretickú mužskú formu rusaliek nazývajú **rusalovia,** v rozprávkach žabí princovia.

slovo rusá = zlatočervenovlasá, ryšavá

slovné spojenie "*návšteva u vodných víl*" znamená návštevu liečivých kúpeľov

Ruszaj - meno *diabla* v Poľsku

Zemepisný názov: Ruszajny – obec v Poľsku

Růžek (čes.) *Roháč*

Zemepisný názov: Růžek – viaceré obce v Čechách

ruženec

latinsky rosarium = záhrada ruží

venček z ruží, ktorý sa používa počas *rožaníc*, osláv *Roda a Rožanice* .

Cirkev ho nahradila retiazkou s korálkami – pátričkami.

Od slova kruženec je odvodený význam slova ruženec ako rad rovnakých predmetov spojených v kruhu.

Rýbrcoul (nem. Rübezahl, Ruebezahl) *» Krakonoš*

česky Řepočet aj Zlatohlavec, poľsky Rzepolicz, Rzepiór, slovin. Repoštev, Libercun, Librcoul

Rýchlobeh

slncový kôň ťahajúci slnečný Svarogov voz

rychmandle *» bludička*

ryndzivky (bielorus.) *vesňanky*

rindzivki

Rytys

Rytinis

v litovskej mytológii východný vietor *» Stribog*

Ržanica, Ržica (rus.) *Poludnica*

ražná baba, Rižnica

poľ. Rżana Baba, Rżanica, Reżnica, Reża, Rża, ale aj żytna majka, żytna rusałka

Neslovanské

rabín (hebr.) - židovský kňaz a učiteľ náboženstva

ramadán (arab.) - mohamedánsky pôstny mesiac (marec)

Ramcha *» Ingl*

Rauni, Raunir- severská ochrankyňa plodnosti, partnerka vládcu blesku Ukko. Podľa nórsko -fínskej mytológie bola krajina pustá a neúrodná, keď Rauni prišla na zem v podobe malého stromu jarabiny. Po zásahu bleskom sa z toho stromu narodili všetky ostatné rastliny zeme, čo jarabinu povyšuje na matku všetkých stromov. V lotyšskej mytológii sa nazýva *Ogu māte,* v gréckej Pomona.

redemptorista (lat.) - člen mníšskej rehole

refektár (lat.) - kláštorná jedáleň

reformátorstvo (lat.) - kalvinizmus, náboženské reformátorské vyznanie

regenschori (lat.) - správca chóru, organista

rehoľa (lat.) - v katolíckej cirkvi náboženské združenie ľudí žijúcich spoločne a oddelene v kláštoroch podľa určitých pravidiel

rehoľník (lat.) - člen rehole

rechtor, rektor (lat.) - vedúci cirkevný školský funkcionár

reinkarnácia (lat.) - znovuprevtelenie duše do iného tela z dôvodov sebazdokonalenia, znovuzrodenie v kresťanstve

rekatolizácia (lat.) - opätovné obrátenie sa na katolícku vieru

rekonciliácia (lat.) - znovuprijatie veriaceho do cirkvi

rekviem (lat.) - omša za mŕtveho a hudba na tejto omši

relikviár (lat.) - schránka na pozostatky mŕtvych

relikvie (lat.) - telesné pozostatky svätcov alebo pamiatky od nich. Sú predmetom náboženského kultu a je im pripisovaná nadľudská moc

reminiscencia (lat.) - spomienka

reperkuzia - spätný vrh, spätný šľah, odrazenie. *Magická reperkuzia* je spätný odraz vyslanej magickej sily od určeného cieľa, ktorý býva aj smrteľný.

retrokognícia - získavanie informácií o minulých udalostiach pomocou živej vízie, čítaním akáše, morfogenetického poľa

rianga - obrad tibetských mníchov pri zomrelom za účelom pomôcť duši v posmrtnom živote

rítový, rituálny (lat.) - obradový, obradný

rituál (lat.) - súbor cirkevných obradných pravidiel a obrady samostatné, rítus, obrad

roráty (lat.= rosiť) - adventná ranná omša a jej piesne na oslavu Bohorodičky

Rudra - deštruktívne hindské božstvo, negatívna forma božstva Šiva